

DAROVITOST Razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje

Prezentaciju pripremila: Adrijana Hadžić, mag.act.soc.

Ministarstvo zdravstva
Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Programske aktivnosti „*Podrška obitelji u zajednici*“ provode se uz financijsku potporu Ministarstava. Sadržaj aktivnosti u isključivoj je odgovornosti Udruge i ni pod kojim uvjetima se ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstava.

Program se provodi uz partnerstvo Doma zdravlja Zagreb – Istok i Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu.

O darovitosti

- Darovitost (ili nadarenost) je vrlo razvijen potencijal izuzetnih sposobnosti, odnosno, sklop urođenih osobina koje osobi omogućuju da, u jednom ili više područja, dosljedno postiže značajno natprosječne rezultate.
- Najčešće je povezana s natprosječnom inteligencijom i kreativnošću.
- **Dakle, nadarenost nije samo sposobnost brzog i kvalitetnog sakupljanja informacija i reprodukcije znanja.**
- Ona označava upotrebu znanja u produkciji, ali ne bilo kakvoj, već u takvoj koja donosi nešto novo, originalno, dovodi do spoznaje koje obogaćuju ili mijenjaju poimanje prirode, umjetnosti, čovjeka.

U populaciji je
1 do 3 %
darovite djece.

Što uzrokuje darovitost – okruženje ili genetika?

Darovitost je kombinacija oba faktora → no u kojoj mjeri i da li svaki doprinosi jednako ili je jedno dominantnije od drugog.

- ✓ **Priroda (genetika)** se odnosi na genetsko naslijeđe pojedinca.
- ✓ **Njega/odgoj (okoliš)** odnosi se na utjecaje okoliša na pojedinca.

Sugerira se da je nasljednost općih kognitivnih sposobnosti približno 62%, a ostatak čini okolina u kojoj se odrasta.

Okolinski faktori u međudjelovanju s karakteristikama ličnosti tvore temelj održive ili manje održive darovitosti.

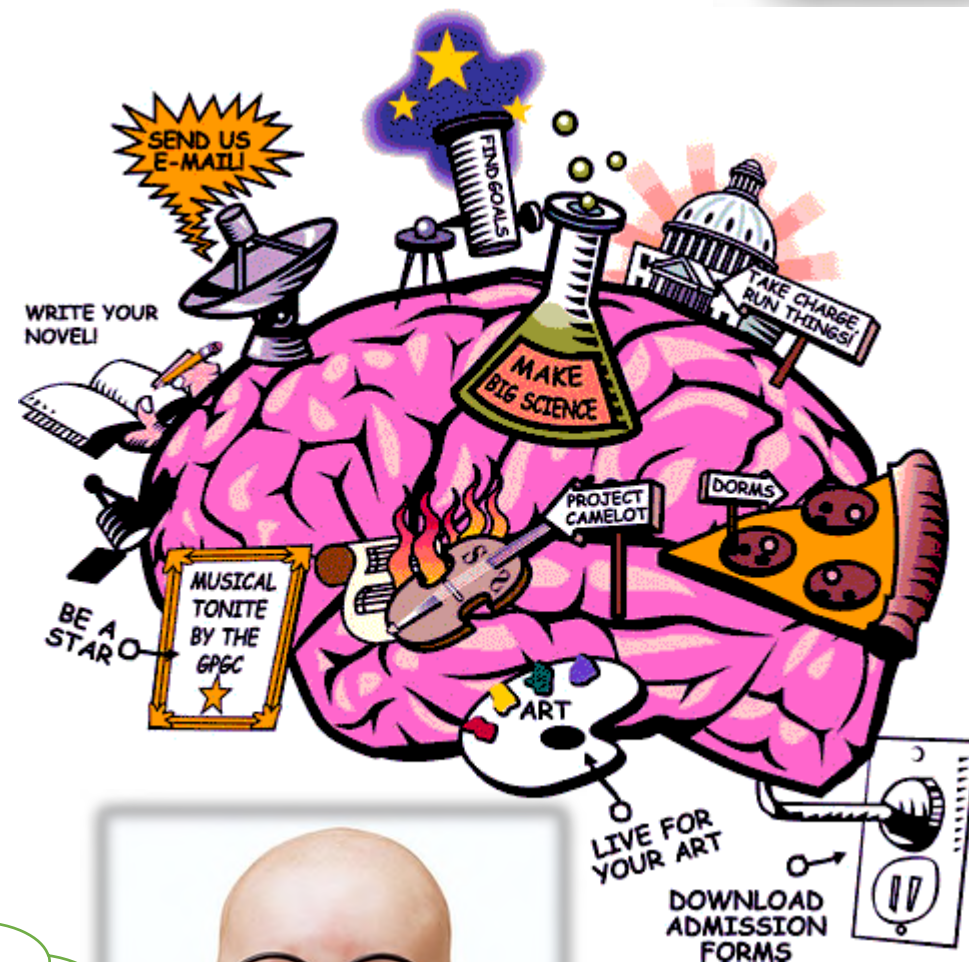
DAROVITOST = povoljno kombinirane nasljedne osobine + stimulirajuća efikasna okolina + osobnost pojedinca

Koji su tipovi darovitosti kod djece

✓ Najčešća podijela darovitosti na:

- Na području glazbe,
- na području likovne umjetnosti,
- Logičko-matematičkog djelovanja,
- verbalnom području,
- sportskom,
- interpersonalnom i intrapersonalnom području,
- Naturalistička inteligencija.

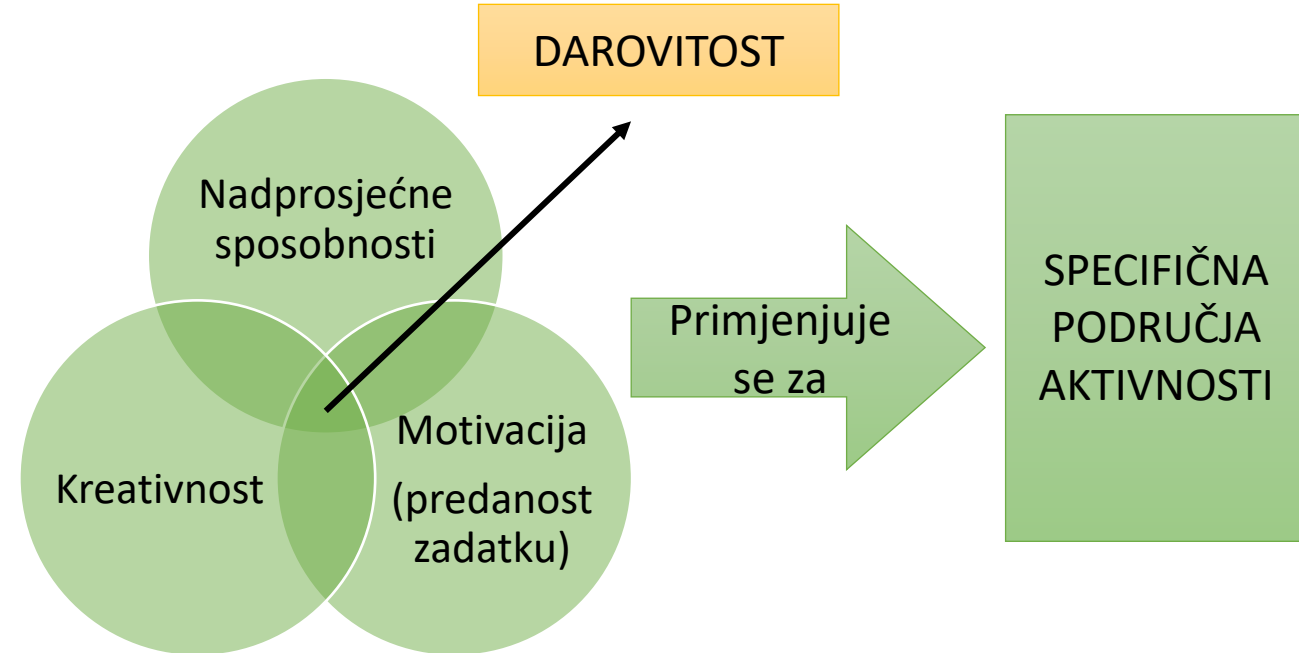

Sedam
inteligencija!

Sastavnice darovitosti

- **3 osnovne skupine osobina:**
- 1. iznad prosječno razvijene sposobnosti
- 2. osobine ličnosti, posebno specifična motivacija za rad – predanost zadatku
- 3. kreativnost

Najčešće korišteni model prikaza nadarenosti

Troprstenasti model razvoja nadarenosti (J. S. Renzulli, 1978.)

Kriteriji za darovitost

- **IZVRSNOST** – dijete je izuzetno dobro u nekoj vještini ako ga uspoređujemo s njegovim vršnjacima
- **RIJETKOST** – to je postignuće rijetko, malo ga djece postiže
- **POKAZLJIVOST** – to se izuzetno postignuće može mjeriti i pokazati
- **PRODUKTIVNOST** – taj potencijal mora voditi ka produktivnoj manifestaciji
- **VRIJEDNOST** – to se postignuće smatra vrijednim

Takve kriterije zadovoljava 3 do 5 % školske populacije

IQ nivo intelektualne darovitosti

Blago darovit	115-129
Umjereno	130-144
Jako	145-159
Izvanredno	160 +

Komponente ličnosti koje pridonose realizaciji darovitosti

- ✓ **Osobine ličnosti** obično se opisuju kao “katalizatori” o kojima ovisi hoće li se kombinacija nadprosječnih sposobnosti uspjeti i iskazati.
- ✓ Četiri su **obilježja ličnosti bitna za ostvarenje potencijalne darovitosti:**
  - otvorenost prema novom iskustvu,
  - pozitivna slika o sebi,
  - autonomija,
  - otpornost na stres.
- ✓ **Otvorenost prema novom iskustvu** – osobina ličnosti koja se u svakodnevnom govoru najčešće poklapa s pojmom *radoznalosti* ili *znatiželje*.
- ✓ **Pojam ili slika o sebi** – *predodžba koju svaki pojedinac ima o sebi.*
  - Visoko samopoštovanje bitna je komponenta pozitivne slike o sebi.
  - Osoba koja ima pozitivnu sliku o sebi prihvaća sebe kakva jest.
  - Izraženija darovitost nije uvijek popraćena i podjednakim povećanjem samosvijesti i samopouzdanja.
  - Drži se da je kod vrhunski nadarene djece njihova slika o sebi podložna negativnim samoprocjenama uslijed velike samokritičnosti.

- ✓ **Autonomija** – daroviti pojedinci *jače se zalažu za svoje stavove*, ne priklanjaju se uslijed socijalnog pritiska mišljenju većine i ne prilagođavaju se kriterijima okoline.
  - Ne zaziru od samoće, često su sami sebi dovoljni, a zaokupljenost određenim predmetom odvlači ih od društvenih aktivnosti.
  - Kod darovitih se zapaža izraženiji unutarnji osjećaj kontrole koji se očituje kroz veću ustrajnost, spremnost na preuzimanje odgovornosti i inicijatve u radu.

- ✓ **Otpornost na stres** – neka su istraživanja pokazala da su osobito darovita djeca vrlo senzibilna na pažnju i nepravdu u okolini te da su *sklona snažnim emocionalnim reakcijama*.
  - Utvrdilo se da je viša intelektualna sposobnost ujedno i protektivni činitelj koji omogućava uspješnije suočavanje sa stresom.
  - Darovita djeca pokazuju znatno manju razinu ispitne anksioznosti od djece prosječnih sposobnosti.

Prepoznavanje i identifikacija darovitosti

Uočavanje znakova sposobnosti najznačajnija je početna stepenica u brizi za razvoj darovitih, a tu možemo razlikovati nekoliko oblika ili stupnjeva angažiranosti okoline koji imaju različite utjecaje na razvoj darovitosti.

1. **Opazanje znakova darovitosti započinju roditelji**, već u prvoj godini života. Oni kod svog djeteta mogu opaziti da naročito živahno reagira na neke karakteristike okoline (zvuk, boju, oblik, socijalne situacije).
2. **Prepoznavanje znakova darovitosti pretpostavlja prevođenje znakova mogućih visokih sposobnosti u signale za akciju**. „bavljenje” djetetom, sustavno i planirano, obogaćivanje dječjeg iskustva te organiziranje sve složenijih obrazovnih situacija u skladu s rastućim mogućnostima djeteta.
3. **Identifikacija** je stručno utvrđivanje da li su opaženi i prepoznati signali doista znakovi razvijenije sposobnosti.
4. **Označavanje ili etiketiranje** obično je popratna posljedica identifikacije, jer identifikacijom utvrđena karakteristika („darovit” ili „nedarovit”) svrstava pojedinca u jednu od kategorija stereotipnih karakteristika.

Osobine nadarenih

✓ Primarne osobine

- Kada su zainteresirani brzo i lako uče
- Dobre vještine rješavanja problema
- Govor uključuje napredan rječnik
- Razumijevanje složenih i apstraktnih ideja
- Visoka razina potrage za informacijama

✓ Sekundarne osobine

- Visoko kreativno ponašanje
- Širok raspon interesa
- Želja za znanjem
- Interes za izvanškolska znanja
- Neovisnost u mišljenju
- Traže razloge i zahtijevaju objašnjenja
- Teže k perfekcionizmu, samokritični

Nadarena djeca mogu oponašati pjesmu nakon samo jednog slušanja.

Izazovi darovitosti - poteškoće u učenju

- ✓ Izazov je za roditelje, odgajatelje odgovoriti na potrebe darovitog djeteta.
- ✓ Postoje i slučajevi u kojima se nadarena djeca ističu zbog loših akademskih postignuća. To roditelje često iznenađuje jer mnogi pretpostavljaju da je darovitost uvijek povezana s visokim učinkom.
- ✓ Ipak, teškoće u učenju mogu zasjeniti darovitost. Kod većine darovite djece prisutan je manji broj poteškoća u učenju.
- ✓ To je osobito istinito kada je dijete darovito u jednom segmenut tj. u jednom predmetu (matematika), ali ima teškoća u učenju pri drugim predmetima koja utječu na uspješnost u drugim područjima.
- ✓ Na kraju, može biti slučaj da nadarenoj djeci lako postane dosadno kad im zadaci u vrtiću ili školi ne budu izazovni i ako im se pogrešno dijagnosticira ADD/ADHD jer prestaju obraćati pažnju na nastavi.

Tri su grupe darovite djece s poteškoćama u učenju

1. identificirani kao daroviti

Slaba predodžba o sebi, nedostatak motivacije, lijenost. Često ih se prestane smatrati darovitima.

2. djeca čija darovitost nije prepoznata

Njihove poteškoće dovode do sniženog IQ rezultata. Njihov potencijal ostaje neprepoznat.

3. Učenici čije se mogućnosti i poteškoće međusobno prikrivaju.

Njihova dostignuća su ispod njihovog potencijala.

Daroviti često imaju poteškoće u izvršavanju lakših zadataka, ali lako rješavaju složene koncepte.

ALBERT EINSTEIN

Primjer iz prakse – darovito dijete

Dijete iskazuje „Još jedan izgubljeni dan. Ne uče me ničemu novom.”

Slučaj 5-godišnjaka, vrtićkog djeteta:

- Čita na razini učenika 4. razreda osnovne škole
- Ne uklapa se među prijatelje u vrtićkoj grupi koji ga odbacuju
- Pokazuje napredne matematičke vještine
- Postavlja odgajateljima pitanja koja izazivaju nesnalaženje i strah
- U obiteljskom okruženju nakon kole pokazuje „eksplozivno” ponašanje

Patrik je najpametnije dijete na svijetu: 'To je baš veliki uspjeh'

Piše Ana Dasović, nedjelja, 21.7.2019 u 16:57

DRUGA POBJEDA Patrik Čudić (8) opet je osvojio prvo mjesto na svjetskom prvenstvu iz ALOHA mentalne aritmetike

Četiri sekunde za zadatak

Patrik je pobijedio u kategoriji Kids 3, a kako se navodi u priopćenju Prorus komunikacija, osvojeno zlatno odličje znači da je u pet minuta, koliko traje natjecanje, ili manje, riješio svih sedamdeset zadataka, što znači da je Patrik za svaki zadatak imao na raspolaganju oko četiri sekunde!

Osmogodišnjak je nevjerojatne matematičke vještine pokazao već lani na svjetskome prvenstvu u Moskvi, a kako mu je bilo prvi put na tako velikome natjecanju, ispričao je ove zime za 24sata:

- Iskreno sam očekivao da ću pobijediti. Osjećao sam se fantastično, super. Bio sam jako sretan. Nisu nas prozivali, nego sam vidio svoje ime ispisano na ekranu. Oduševio sam se kad sam shvatio da sam prvi.

Patrik (7)
nanju

Foto: Igor Soban/PIXSELL

Što kada se utvrdi darovitost djeteta – zakonski okviri i propisi

U cilju razvoja darovitih učenika osnovna će škola omogućiti:

- ✓ **Individualizirani pristup** u radu s darovitim učenicima neophodan je u našem odgojno-obrazovnom sustavu.
- ✓ rad po **programima različite težine i složenosti** za sve darovite učenike.
- ✓ **Izborne programe, grupni i individualni rad s mentorom.**
- ✓ **kontakte sa stručnjacima** iz područja interesa.
- ✓ **Mogućnost akceleracije** tijekom njihova školovanja.

Za kraj ...

- ✓ Darovitost zamijećenu kod djece bilo bi potencijalno korisno u što ranijoj dobi sustavno poticati,
- ✓ osiguravajući djeci širok opseg iskustava,
- ✓ te uvjete za razvoj vještina, stavova i znanja kojima će
- ✓ upotpunjavati svoju ličnost i dalje razvijati darovitost!

Korištena literatura:

- Cvetkovi – Lay, J. i Sekuli – Majurec, A. (1998.). Darovito je, što ću s njim? Zagreb: Alinea.
- Čudina – Obradovi, M. (1991.). Nadarenost – razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga.
- Gjurković, T., Knežević, T., Borić, J. (2016). Unutarnji svijet darovite djece. Priručnik.
- Sally Yahnke Walker (2007). Darovita djeca: vodič za roditelje i odgajatelje: kako razumjeti, podržati i potaknuti vaše darovito dijete. Zagreb: Veble commerce

HVALA NA PAŽNJI !

Adresa: Teslina 13, Zagreb

Web: www.udruga-pragma.hr

Facebook: www.facebook.com/udrugapragma

Telefon: 01 77 89 950

e-mail: pragma@udruga-pragma.hr

Pragma*

**Prve godine s malim
genijalcem
Darovita djeca**

Prezentaciju pripremila: Adrijana Hadžić, mag.act.soc.

U Zagrebu, 11.02.2021.

$$E=mc^2$$

Mali genijalci – Tko su darovita djeca?

- **Nadareno dijete** je dijete koje ima **iznadprosječne sposobnosti** i **specifične osobine ličnosti**.
- Važnu ulogu u rastu, razvoju, kao i odgoju nadarene djece imaju **roditelji**, odnosno **obitelj nadarenog djeteta**. Različito od nekih shvaćanja, nadarena djeca mogu biti rođena u svim obiteljima, bez obzira na nivo obrazovanja roditelja, socioekonomski status, (ne)nadarenost roditelja i slično.
- Ističe se potreba da roditelji pruže **poticajno, stimulativno, obogaćeno okruženje svome djetetu** kako bi razvilo svoje potencijale, ali i **pozitivne osobine ličnost, sliku o sebi, samopoštovanje**. Nadareno dijete ima specifične karakteristike i osobine i zbog toga odgojno djelovanje roditelja može biti izuzetno teško i zahtjevno.

$$E = mc^2$$

Mali genijalci – Tko su darovita djeca?

Da bi darovita djeca razvila svoje potencijale i iskoristila ih potrebno je raditi s njima više nego s djecom koja imaju prosječne sposobnosti. Da bi se moglo dodatno raditi s darovitom djecom, najprije ih trebamo uočiti tj. popoznati osobitnost djece koja ukazuju na njihovu darovitost.

Naime, svako je dijete predškolske dobi jedinstveno, svako ima svoje specifičnosti, što uvelike otežava pokušaj uopćavanja njihove osobitosti.

- Kad biste pitali roditelje ili odgajatelje o kojoj djeci je riječ, kako bi ih izdvojili i opisali onda bi često izrekli formulacije:
  - On je *prije* većine ...
  - Ona uvijek *više* od svojih vršnjaka ...
  - On uvijek *brže* od svih ...
  - Ona *uspješnije* od svojih vršnjaka ...
  - On uvijek *bolje* od drugih ...
  - Ona najčešće *drugačije* od svih ...

Pragma*

Pojavni oblici nadarenosti (1)

- ✓ **Nadareno dijete** pokazuje u svom ponašanju znakove da ima uvjeta da se razvije u stvaraoca. Znakovi su mnogobrojni, često se javljaju vrlo rano, a uglavnom pokazuju na prisutnost:

Visokih intelektualnih sposobnosti:

- Lakoća učenja
- Pamćenja
- Smisao za humor
- Uočavanje uzroka i povezanost pojava

Specifičnih sposobnosti:

- Muzičkih
- Likovnih
- Psihomotornih
- socijalnih

- ✓ **Čudo od djeteta („vunderkind“)** poseban slučaj nadarenog djeteta. Ponekad zbog povoljne kombinacije nasljeđenih faktora i naročito pogodnih uvjeta okoline, nadareno dijete već u ranoj dobi postiže rezultate pune produktivno-kreativne nadarenosti, koji su usporedivi s rezultatima zrelog stvaraoca.

Pojavni oblici nadarenosti (2)

- ✓ **Genij** je pojam koji unutar pojma nadarenosti ima dva značenja. Oba su povezana sa shvaćanjem **vrlo visokog stupnja sposobnosti**.

1. Značenje: „genijalan” - se odnosi na one ljude kojima je testovima izmjeren kvocjent inteligencije viši od 160. Danas se taj termin napušta i koristi se „izvanredno nadaren” ili „iznimno visoko nadaren”

Karakteristike: superosjetljivost, superkritičnost, visoka unutarnja motiviranost

2. Značenje: pojma genij se odnosi na osobu koja tijekom duljeg životnog razdoblja stvara korpus djela koja imaju značajan i dugotrajan utjecaj na ljudsku misao i ljudsku situaciju.

- ✓ **Talent (često se koristi kao sinonim darovitosti)**

Darovitima smatramo one pojedince koji imaju visoko razvijene sposobnosti, a talentima one koji postižu visoka postignuća u nekim aktivnostima.

Darovita djeca i bistra djeca (1)

BISTRO DIJETE	DAROVITO DIJETE
Zna odgovore	Postavlja pitanja
Zainteresirano je	Iznimno je radoznalo
Ima dobre ideje	Ima neobične ideje
Trudi se pa dobro prolazi na testovima	Zaigrano je, a ipak dobro prolazi na testovima
Odgovara na pitanja	Raspravlja do u detalje, razrađuje, usavršava
Vođa je skupine	Samosvojno je, često radi samo
Sluša s interesom	Iskazuje snažne osjećaje i stavove o onome što sluša
S lakoćom uči	Već zna
Uživa u društvu vršnjaka	Više voli društvo odraslijih i odraslih
Shvaća značenje	Samostalno izvodi zaključke

Darovita djeca i bistra djeca (2)

BISTRO DIJETE	DAROVITO DIJETE
Točno kopira zadano	Kreira nova rješenja
Uživa u školi/vrtiću	Uživa u učenju
Prima informacije, upija ih	Služi se informacijama
Dobro koristi naučeno, dobar je tehničar	Traži nove mogućnosti primjene naučenoga, ponaša se kao mali izumitelj
Dobro pamti	Dobro pretpostavlja
Zadovoljno je vlastitim učenjem, postignućem	Vrlo je samokritično
Poslušno izvršava zadatke	Vrlo je kritično

Rani znakovi darovitosti - Kako ću prepoznati je li moje dijete darovito?

Rosenblith i Sims-Knight (1985) sugeriraju da već u **drugom mjesecu** života počinju procesi učenja.

Temeljna sposobnost u toj dobi je **imitacija**.

Neki istraživači ranog razvoja razvili su cijeli sustav pokazatelja koji su temelj kasnijeg razvoja intelektualnih sposobnosti. Neke mjere koje koriste su:

- ✓ duljina pozornosti koju dijete obraća na neke podražaje (**habituacija**),
- ✓ **sposobnost pamćenja**,
- ✓ količina pokušaja dok ne postigne uspjeh (**motivacija**)

O ranim znacima darovitosti najčešće se čuje od **roditelja** koji se susreću s neočekivanim sposobnostima svog djeteta.

Rani znaci ne jamče produktivnost u starijoj dobi niti obrnuto.

Identifikacija ranih znakova darovitosti

Prilikom identifikacije ranih znakova darovitosti treba obratiti pažnju na brzinu, kvantitetu i kvalitetu razvoja tih sposobnosti, a neki od znakova (u dobi do 3 do 7 godina) su sljedeći:

- ✓ Njihovo pamćenje je izuzetno - moglo bi se sjetiti gdje je skrivena igračka ili brzo prepoznati lica i mjesta.
- ✓ voli se igrati riječima, bogat riječnik, bolje vlada gramatikom od druge djece njegove dobi, čine informativne poveznice.
- ✓ dug raspon pažnje, može prepričati priču u detalje, uči bez posebnog podučavanja, izmišlja priče i pjesme, maštovito je.
- ✓ ima neobične i pametne odgovore na pitanja, shvaća složne i apstraktne pojmove kao što su Bog, sreća, vrijeme, pravda i sl.
- ✓ samostalno je, prikuplja neobične stvari i uči o njima.

ZNATE DA VAM JE DIJETE DAROVITO KADA...

- <https://youtu.be/unccWxXPvFQ>

ZNATE DA VAM JE DIJETE DAROVITO KADA...

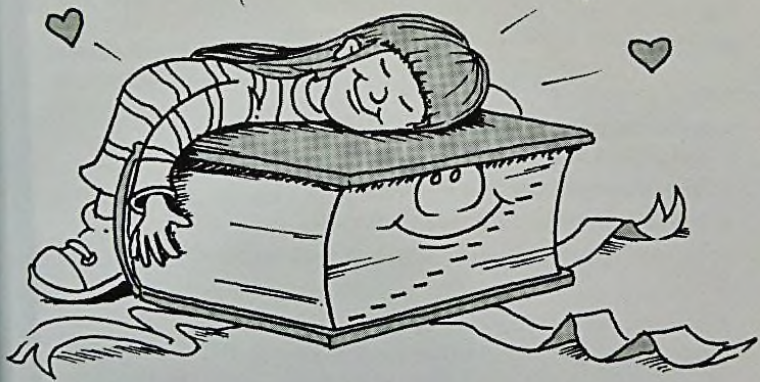

JRIKUUU

ZASTO?

ZNATE DA

zzzzzzzz

Vaša petogodišnjakinja
traži opširan rječnik za svoj rođendan.

BUS

Specifičnosti darovite djece

Ne spavaju dobro – bez obzira radi li se o novorođenču ili dijeteu školske dobi, obično loše spavaju jer im je mozak toliko stimuliran da im je teško zaspati.

Preferiraju stariju djecu ili odrasle – darovita djeca ne samo da se ugodno osjećaju oko starije djece ili odraslih, već i uče od njih.

Razvijen smisao za humor - razvijeni smisao za humor može biti znak da je dijete ima izraženu nadarenost.

Empatija - Ako vaše dijete oplakuje zgnječene bube i požuri tješiti bebe koje plaču, njihovo veliko srce moglo bi biti povezano s velikim mozgom. → **(Isaak D.)**

Problemi povezani s osobinama darovite djece

Darovita djeca osim pozitivnih osobina i sposobnosti imaju i one negativne. Neke od tih osobina su:

- mogu biti nestrpljivi pri prijelazu na novi zadatak,
- mogu se suprotstaviti standardnim postupcima ili pravilima,
- mogu osjećati dosadu pri ponavljanju prijedrenoga gradiva i
- mogu izgubiti interes za ono što rade.

Darovita djeca i okruženje

- ✓ Postoji čvrsta veza između darovitosti i obogaćene obiteljske okoline u smislu unapređivanja stupnjeva razvoja darovitog djeteta.
- ✓ Četiri grupe karakterističnih tipova obitelji:
  - **razlikovne (diferencirane) obitelji** su one koje osiguravaju intelektualne poticaje i stimulaciju, ali s premalo emocionalne podrške.
  - **integrirajuće obitelji** su one koje pružaju emocionalnu podršku, ali s premalo intelektualnih poticaja.
  - **složene obitelji** su one koje osiguravaju i jedno i drugo.
  - **jednostavne obitelji** su one koje ne osiguravaju ni jedno ni drugo.

Važnost roditelja u razvoju nadarene djece

- ✓ Uloga roditelja presudna je za poticanje darovite djece.
- ✓ Darovitoj djeci su nesumnjivo potrebni **stimulativniji uvjeti** u roditeljskom domu nego prosječnom djetetu, stoga im treba osigurati raznolikost **poticaja, aktivnosti i iskustva**. → Izazovi koji djetetu podižu standarde njegove uspješnosti.
- ✓ **ZAMKA:** prevelika, ambiciozna očekivanja!
- ✓ **Razočarenje** roditelja, djeteta → neuspjeh na natjecanju → psihološke poteškoće
- ✓ Važna je roditeljska podrška i opskrbljivanje djeteta materijalima koje traži ili može iskoristiti za učenje.

Praktične smjernice za roditelje

- ✓ Treba zapamtiti da takvo dijete ne zaslužuje blaža pravila samo zbog toga što je pametno - može naučiti vještinu manipulacije.
- ✓ Djeca mogu izgubiti osjećaj sigurnosti ako netko mudriji i iskusniji nije odgovoran.
- ✓ Ne smijemo biti ni prestrogi jer se većina djece razljuti i agresivno ponaša prema drugoj djeci, a mogu naučiti lagati i krasti.
- ✓ Mnogi odgojni problemi potječu iz nesporazuma. Zato učinite posve jasnim što od djeteta očekujete da učini, a što da ne učini.
- ✓ Raspored je posebno dobar za postizanje samodiscipline u školskim i kućnim obavezama. Za mlađu darovitu djecu preporučljivi su panoji sa zvjezdicama, „medaljama“ ili sličnim vidljivim znacima pridržavanja dogovorenog rasporeda.

Izazovi komunikacije roditelja i darovitog djeteta

- ✓ U komunikaciji s darovitom djecom češće se događa da ona postave neko pitanje na koje odrasla osoba ne zna odgovor: „kakovog je oblika svemir“, „gdje odlaze zvijezde kada padnu“.
- ✓ ili postavljaju neka pitanja o kojima većina ne razmišlja, pa i nema spreman odgovor. → „Kako nastaje duga“, „ljudi kada umru odlaze na nebi, a kamo je otišao naš Miki (mačka)“.
- ✓ u redu je djetetu reći da ne znate odgovor. (Što ti misliš?)
- ✓ Naučite razlikovati pitanja do kojih je **stalo vašem djetetu** od onih koje pita **samo iz zabave ili zbog dosade**. → Možete ga pitati: „To je nešto što zbilja trebaš znati ili može čekati?“
- ✓ Djetetu se može reći da je to **baš zanimljivo pitanje**, ako mislite da jest, **te da ćete pronaći odgovor** ili da ga možete zajedno potražiti.
- ✓ **Osjećaj posramljenosti** → „Zašto me to ispituješ? Naporan si, pitaš gluposti...“, → što kod djeteta samo potiče neugodan osjećaj.

Pitanja? Pitanja? Pitanja?

- ✓ “zašto se snijeg najprije otopi oko korijena drveta a ne na nekim drugim mjestima?”
- ✓ Tata, ima li beskonačnih riječi? *Ne, sine, ali postoji beskrajn broj. Pa ako postoji riječ za svaki broj, onda moraju postojati beskonačne riječi.*
- ✓ “zašto postoje ratovi?”
- ✓ „Kako su ljudi izrađivali prve alate, ako nisu imali nikakve alate?”

**Zato počnite rano stvarati
dobru zbirku referentnih
knjiga!**

Dijete: "Zašto ptice jedu bobice?"

Roditelj: "Jako dobro pitanje, zašto ti misliš da ptice jedu bobice"?

Dijete: "Vjerojatno zato jer su ukusne."

Kako roditelji mogu stimulirati dijete

- ✓ Omogućite svom djetetu pozitivne načine za upotrebu njegovih logičkih vještina razmišljanja.
- ✓ Zadajte mu da „vodi“ projekte u vašem domu. Neka slaže CD-e ili npr. hranu u konzervama po nekom kriteriju.
- ✓ Planirate obiteljski put? Dajte vašem djetetu mape i zatražite njegovo sudjelovanje u planiranju puta.
- ✓ Ohrabrujte i podupirite kreativnost svog djeteta. Osigurajte mu materijale za umjetničko izražavanje (igre, LEGO kocke, kostime, likovni pribor) za vježbanje njegove mašte.
- ✓ Planirajte vrijeme za tišinu svakog dana. Zajedno s djetetom možete sjediti čitajući, crtajući, razmišljajući ili nešto drugo, ali bez pričanja. Ukoliko dijete voli puno pričati, roditeljima je u danu potreban odmor kad se sa svojim djetetom može družiti u tišini.
- ✓ Mogućnost izbora.

*“Teško je u dječjem
tijelu imati
inteligenciju
odrasloga i emocije
djeteta.”*

(Hollingworth, 1975.)

Totalno drukčiji od drugih? (1)

socioemocionalni razvoj darovitog djeteta

Važno obilježje emocionalnog razvoja darovitih jest da on obično zaostaje za intelektualnim, a to znači da darovita djeca emocionalno reagiraju slično djeci svoje dobi.

- ✓ U svemu što rade – iskazuju sklonost perfekcionizmu postavljaju si visoke ciljeve, pa ako sve nije savršeno ili onako kako su zamislili – osjećaju stres, frustracije i duboko nezadovoljstvo.
- ✓ Skloniji su odgovornost za "neuspjeh" svaljivati na sebe i gurati se preko granica izdržljivosti.
- ✓ Želju za postignućem često prati i strah i anksioznost da se ono neće dogoditi.
- ✓ Energični - nema dovoljno sati u danu za sve što ih zanima

Totalno drukčiji od drugih? (2)

socioemocionalni razvoj darovitog djeteta

- ✓ Nerijetko promišljaju o velikim svjetskim problemima kao što su glad, ekološko zagađenje, crpljenje resursa.
- ✓ **Hipersenzibilni** - osjetljivi na pravdu i pravednost te probleme i osjećaje drugih (imaju iznimno razvijenu empatiju)

Volontiranje u javnoj kuhinji, prenoćište ili sklonište za životinje.

- ✓ Budući da snažni osjećaji mogu vaše dijete posramiti u javnosti, naučite ga jednostavne načine za kontroliranje emocija.

Primjeri: brojite sporo od 1 do 10, zatim natrag od 10 do 1. Dišite polako i duboko. Pomislite na nešto veselo i luckasto.

- ✓ **Napomena:** svakako objasnite djetetu da ne želite da skriva svoje osjećaje, nego da ih „odgodi“ dok ne dođete u okruženje u kojem će se osjećati udobno izražavajući ih.

Poteškoće u socijalizaciji

- ✓ Nerazumijevanje od strane vršnjaka
- ✓ Ona uočavaju da njihovi vršnjaci ne dijele njihove interese, a kada se i žele družiti s njima, često ih uopće ne razumiju.
- ✓ „idemo... idemo...“ **Vježbajte sa svojim djetetom kako se nositi sa zadirkivanjem.**
- ✓ Važan Npr. Stoj s obje noge na zemlji. Polako udiši se ta djeca k brojeći do tri. Zatim polako izdiši brojeći do šest. ci da su po Pogledaj onoga tko te zadirkuje u oči i kaži: „Ne e. – frustra **sviđa mi se što me zadirkuješ i želim da prestaneš.**“ I zatim odseći.
- ✓ U slučaju zadirkivanja - potvrdite osjećaje svog djeteta. Možete reći: „Razumijem da si tužan, a možda čak i ljut. **Zadirkivanje stvarno boli.**“
- ✓ Često osjećaju unutrašnji sukob između svoje potrebe za uspjehom i potrebe da pripadaju društvu „**manje uspješnih**“ koji nije lako svladati.

Igre i aktivnosti za darovitu djecu

- ✓ dobro je mnogo pričati s djetetom, odgovarati na pitanja, čitati mu i igrati igre (memory, puzzle).
- ✓ Također trebate s njim crtati, bojati, slagati, raditi predstave, radionice i ići na izlete.
- ✓ Nije loše ni dati mu da se brine o kućnom ljubimcu jer na taj način uči odgovornosti i stječe osjećaj obaveze.
- ✓ Matematički zadaci, zapažanja, slova, likovno izražavanje, pokusi, igre za finu motoriku i sl.

Igre i aktivnosti za darovitu djecu - primjeri

✓ **Oblaci** - djeci su ponuđeni crteži oblaka, te djeca na temelju ponuđenih oblika moraju nacrtati sve što na nebu vide u oblacima (npr. životinje, čudovišta i sl.)

✓ Djeca trebaju zamisliti da su im u posjetu došli **kućni duhovi** te trebaju **gdje bi se sve mogli sakriti** i prikazati to crtežom.

✓ djeca trebaju dovršiti slike:

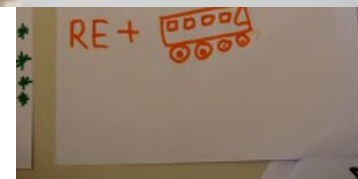
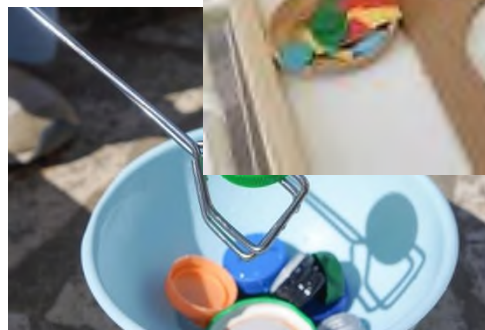

✓ **Zagonetke :**

Sladak sam kao šećer,
i hladan kao led,
sva me djeca vole jesti,
jer ja sam ...
(**sladoled**)

5,4,3,2,1, - MIR

5	Nabroj 5 stvari koje možeš vidjeti	
4	Nabroj 5 stvari koje možeš čuti	

UNUTARNJE AKTIVNOSTI -primjer

Vidimo ono što ti ne vidiš a to je

...

- Igru može igrati cijela obitelj :)
- Prvi igrač odabire neki predmet u okolini bez da govori o kojemu se radi. Zatim izgovara rečenicu "Vidim ono što ti ne vidiš, a to je npr. crvene bojene (jer je izabrani predmet jastuk koji je crvene boje)"
- Drugi igrači moraju pogoditi o čemu se radi
- Prva osoba koja pogodi, dolazi na red
- Igrač koji je pogodio najviše predmeta je pobjednik

Smišlja nove riječi:

Pjeskopad (cijev kroz koju prolazi prijesak)

Zmajolav (čudnovate životinje)

VANJSKE AKTIVNOSTI -primjer

Što činiti kako biste pomogli darovitom djetetu da se razvija?

- ▶ Pokažite djetetu da su vam važna njegova uvjerenja, osjećaji i postupci – **interes**.
- ▶ **Pomozite djetetu otkriti, izraziti i prihvatiti njegove osjećaje.**
- ▶ Pokažite da cijenite dijete kao “cjelinu”, a ne samo njegove sposobnosti i postignuća.
- ▶ **Pokažite da cijenite njegove jedinstvene kvalitete.**
- ▶ Odvojite vrijeme koje će biti posvećeno samo djetetu.
- ▶ **Ohrabrujte i poduprijete pokušaje, a ne samo uspjehe.**
- ▶ Ističite vrijednost produktivne suradnje s vršnjacima, odgajateljima, učiteljima, drugim ljudima.

Za kraj...

- ✓ **Svako je dijete jedinstveno** i svoju darovitost iskazuje na jedinstven način.
- ✓ Često se naglašavaju njihove kognitivne sposobnosti, pri čemu se ne vidi njihova druga strana: **socio-emocionalna krhkost i ranjivost.**
- ✓ S današnjim znanjem možete pomoći djeci, a time kasnije i odraslima, da se osjećaju ugodno u društvu u kojem žive te da se uz vašu podršku ostvare i u socioemocionalnom području života. **Da postanu sretni, ispunjeni ljudi okruženi ljudskom toplinom i ljubavlju.**
- ✓ Ne uspoređujte djecu niti očekujte savršenstvo od njih, ali mu učinite svijet učenja zanimljivim i poticajnim mjestom.
- ✓ **Ne zaboravite da je vaše iznaprošječno darovito dijete ipak samo dijete i da mu treba puno nježnosti, zagrljaja i poljubaca !**

HVALA NA PAŽNJI !

Adresa: Teslina 13, Zagreb

Web: www.udruga-pragma.hr

Facebook: www.facebook.com/udrugapragma

Telefon: 01 77 89 950

e-mail: pragma@udruga-pragma.hr

$$E = mc^2$$

Popis korištene literature:

- Cvetkovi – Lay, J. i Sekuli – Majurec, A. (1998.). Darovito je, što ću s njim? Zagreb: Alinea.
- Čudina – Obradovi, M. (1991.). Nadarenost – razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga.
- Gjurković, T., Knežević, T., Borić, J. (2016.). Unutarnji svijet darovite djece. Priručnik.
- Adžić D. (2011.). Darovitost i rad s darovitim učenicima, Kako teoriju prenijeti u praksu. Život i škola, br. 25., str. 171. – 184.
- Sally Yahnke Walker (2007). Darovita djeca: vodič za roditelje i odgajatelje: kako razumjeti, podržati i potaknuti vaše darovito dijete. Zagreb: Veble commerce.
- Mentalni trening: Mindfulness aktivnosti za djecu – Brošura

